

Gemensam info-turné

UNDER TIO DAGAR i september var Maria Larsson och jag på en medlemsresa i Moçambique för att lära oss mer om landgrabbing och vilka effekter det har fått för den lokala befolkningen i några byar i norra Moçambique. Inför besöket i byarna träffade vi UNAC som organiserar närmare 100 000 småbönder i Moçambique och har ett starkt förtroende bland dem som har eller riskerar att förlora sin mark. Ansvarig för påverkansarbetet i organisationen är Agostinho Bento.

NÅGON MÅNAD SENARE var Agostinho i Sverige där han deltog i "Världen har Feber", där Stockholms Afrikagrupp med samarbetspartners under en serie cafékvällar tog tempen på tillståndet i Sverige och världen vad gäller de ekonomiska, sociala, ekologiska och klimatrelaterade problem som vi står inför. Jag berättade om hur Sveriges inblandning i skogsbolaget Chikweti har förändrat och försämrat livsvillkoren för småbönderna som vi talade med.

CHIKWETI ÄR ETT av de mer kända skogsbolagen i norra Moçambique, initierat av Västerås stift i form av en investeringsfond. Skogsbolaget har kritiserats hårt både i Sverige och i Moçambique för att inte följa den moçambikiska landlagen, där bland annat konsultation med hela byar är obligatoriskt. Enligt vittnesmål från vårt besök i byn Licole kontaktade Chikweti endast byledaren och ett par individer, vilka också skrev under det avtal som kom att förändra livet för alla som bor i byn. Idag finns stora motsättningar både mellan Chikweti och byn och mellan byledaren och resten av invånarna i byn.

I ABF-HUSET i Örebro organiserade Örebro Afrikagrupp ett seminarium med fokus på landgrabbing. Agostinho presenterade ProSavana-projektet, den största investeringen i jordbruket i landet, som drivs av den moçambikiska staten, Japan och Brasilien.

14,5 miljoner hektar mark planeras att tas i bruk och ca fyra miljoner människor kommer att beröras. Mobiliseringen mot investeringen är stark och UNAC arbetar mycket aktivt med att påverka den egna staten, makt-havare och investerare från Japan och Brasilien. Man har bland annat lyckats ta del av hemliga dokument som läckt

information om projektet. UNAC har också rest till Japan och Brasilien för att diskutera frågan med berörda ministrar. Dessutom finns ett starkt solidaritetsarbete mellan organisationer i Moçambique, Japan och Brasilien. Brasilianska bönder som har erfarenhet av liknande investeringar i jordbruket, har delat med sig av sin verklighet och hur livet har förändrats till det sämre. Solidaritet mellan gränserna har bland annat resulterat i ett öppet brev till de berörda presidenterna och har under-tecknats av 23 moçambikiska, 43 brasilianska och 72 japanska organisationer.

UNAC har lyckats skjuta upp genomförandet av ProSavana till nästa år och den moçambikiska staten har lovat att bjuda in och lyssna till småböndernas behov och farhågor.

VÅRT SISTA STOPP var på Inspiration Världen på ABF- huset i Stockholm där Agostinho och jag deltog i ett seminarium organiserat av Afrikagrupperna, Fian, Forum Syd och Latinamerika-grupperna. Natalia Atz Sunuc berättade om gruvidriften i Guatemala och många paralleller kunde dras mellan ursprungsfolk i Guatemala och småbönder i Moçambique.

Ett tydligt exempel på hur vi alla är sammanlänkade är Natalias svar på frågan "hur kommer man åt orsakerna till landgrabbing?", vilket var "det handlar om att fler uppmärksammar, diskuterar och ifrågasätter investeringar som inte gynnar lokalbefolkningen och som istället för utveckling ger negativa konsekvenser på människors liv".

SOM MEDLEM i Afrikagrupperna är mitt deltagande i information - och påverkansarbetet ett självklart sätt för mig att visa solidaritet.

Solidaritet i form av agerande och ställningstagande har fått en starkare innebörd för mig efter alla möten med människor från ideella organisationer, byar och seminarier som tillsammans kämpar för en rättvis värld. Möten i Maputo, Lichinga, Cuamba, Stockholm och Örebro. Solidaritet från Moçambique till Sverige, mellan och bortom gränser.

RUTI JAIME

Småbönder lär sig

Ali Bulaimo och sonen Augusto i byn Licole.

LANDSKAPET RUNT LICHINGA i Niassa-provinsen är svagt kuperat med enstaka träd och en hel del brända åkerlappar strax före regntiden. Här praktiseras fortfarande svedjebbruk. Bondeorganisationen UNAC råder bönderna att sluta svedjebränna, tillämpa agroforestry (trädjordbruk) och gödsla jorden med kompost istället.

Här växer också ung tallskog. Skogen har planterats av Chikweti, som delvis ägs av Västerås stift. Licole är en av de byar som har problem med Chikweti. Bönderna har mer eller mindre tvingats att lämna sina odlingar och fått ersättningsmark mycket längre bort. UNAC hjälper dem att förhandla mot Chikweti.

– Det har blivit bättre, men vi är inte helt nöjda. Vi vill att Chikweti bygger en mödravårdscentral, lovar att inte plantera träd på vår begravningsplats och lämnar lite obearbetad mark så att vi kan ta brännved och byggnadsmaterial där, säger Ali Bulaimo, en av bönderna i Licole.

smartare sätt att odla

Alzira Muhapar i byn Cerra.

TRETTIO MIL SYDOST om Lichinga ligger Cuamba. Där driver UNAC tillsammans med Afrikagrupperna och det katolska lantbruksuniversitetet ett träningscenter, där småbönder får lära sig agroforestry i praktiken. Centret byggdes upp av den svenska bonden Cecilia Stemme, som var anställd av Afrikagrupperna. Från centret skickas rådgivare ut till 256 familjer i byar runt Cuamba. Det är ett projekt, som går ut på att lära bönderna nya hållbara ekologiska metoder och att odla näringsrika grödor som tar dem ur undernäringen. Moringa är ett träd med näringsrika frukter och blad, som kan blandas i olika maträtter och energidrycker.

– Innan jag började använda moringa, var jag mager, säger Alzira Muhapar i byn Cerra.

ALZIRA DRAR UPP egna moringaplantor och säljer en del av dem, men störst nytta har hon haft av att sluta odla i rundlar.

– UNAC har lärt mig ett smartare sätt att organisera min machamba, säger Alzira Muhapar, och ritar en rektangel i jorden med en pinne.

Alzira delar in rektangeln i sex ytor och visar pedagogiskt hur hon gör gångvägar mellan ytorna för att slippa kliva så mycket bland sina grödor. Intill några gångvägar planterar hon också fruktträd: papaya, moringa och bananer, som inte är träd utan högvuxna örter. Här odlar hon basgrödorna majs och en lokal sort av bruna bönor under regntiden i november-januari. Under den andra regntiden i april-juni odlar hon grönsaker som morötter, sallad, tomat, kål, ananas och en sorts söta ätbananer.

MARIA LARSSON

Kyrkorepresentanter besökte Niassa

NÄR AGOSTINHO BENTO från UNAC i Moçambique var i Sverige besökte han bland annat kyrkokansliet i Uppsala. Anledningen var att representanter för Svenska kyrkan, Västerås stift, WWF och We Effect förberedde en uppföljningsresa till Västerås stifts skogsprojekt i Niassa i mitten av oktober. I förberedelserna ingick att inhämta erfarenheter av förhållandet mellan UNAC, småbönderna och Chikweti.

Anders Ölund, policyhandläggare vid Svenska kyrkans internationella avdelning, träffade Agostinho och deltog i resan till Niassa, där delegationen träffade representanter för det moçambikiska civilsamhället, forskare, lokalbefolkning, företrädare för provinsmyndigheten och för skogsföretag.

– Allting är inte svart och vitt. Man har åtgärdat en del, men vetskap om åtgärderna har inte alltid nått fram till dem det berör. Det finns också saker att jobba med, bland annat i kommunikationen mellan de olika parterna, säger Anders Ölund.

MER ÄN SÅ vill han inte säga och hänvisar till den kommande gemensamma rapporten, som antagligen blir klar vid årsskiftet.

Stiftsjägmästare Erik Ling ska, tillsammans med policyhandläggare Gunnel Axelsson Nycander, sammanställa rapporten. Han tycker att förhållandena har blivit bättre sedan han var här för ungefär ett år sedan, men betonar att det finns många svåra frågor att hantera framöver, i relationen mellan företag, byar och myndigheter. Meningsskiljaktigheter finns också mellan bönder i en och samma by.

KAJSA JOHANSSON har bott och arbetat i Niassaprovinzen i sex år, först för Afrikagrupperna och sedan för We Effect. Hon var den som först slog larm om att Chikweti sysslade med landgrabbing. Kajsa var med på resan och skrev i sin blogg:

”Den gemensamma bilden som de olika mötena och samtalen målar upp av marksituationen i Niassa är att det skett stora förbättringar under de senaste två åren. Regeringen har tagit ett ökat ansvar, relationen mellan byarna och företagen har förbättrats avsevärt och det finns en begynnande dialog mellan företagen och bonde- och miljöorganisationer.” Men hon konstaterar också att när Chikweti är med på mötet i byn går berättelserna isär och splittringen inom byn blir kännbar.

MARIA LARSSON

På www.afrikagrupperna.se kan du se vår lilla film om landgrabbing.